

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy

Ústav světových dějin

Historie – obecné dějiny

Teze disertační práce

Zahraniční politika Spojených států amerických vůči Kubě v letech 1958-1965

U.S. Foreign Policy Towards Cuba, 1958-1965

PhDr. Jaroslav Fiala

Vedoucí práce: prof. PhDr. Martin Kovář, Ph.D.

Praha 2015

Předkládaná práce se věnuje příčinám napětí v kubánsko-amerických vztazích v době, kdy na Kubě zvítězila revoluce vedená Fidelem Castrem. V této souvislosti analyzuje, do jaké míry se lokální konflikt v podmínkách studené války změnil v mnohem nebezpečnější mezinárodní střet. Práce hájí tezi, že revoluční Kuba v první polovině šedesátých let ovlivnila globální poměr sil mezi Spojenými státy a Sovětským svazem.

1. Úvod

Vztahy Spojených států a Kuby jsou už z definice velmi nerovné, ale zároveň v něčem překvapující. Jestliže se ptáme, jak je možné, že Fidel Castro přečkal (alespoň prozatím) deset amerických prezidentů, nutně narazíme na limity výroku Thúkydida, že „silní dělají to, co mohou, a slabí strpí to, co musí“.¹ Přestože v mezinárodní politice stále rozhodují hlavně státy a poměr jejich vojenských nebo ekonomických sil, důležitou roli můžou sehrát i další okolnosti či aktéři – kupříkladu vliv ideologie a kultury, úloha jednotlivce nebo pouhá náhoda. Všechny tyto faktory na začátku šedesátých let vytvořily jedinečné podmínky, jež vedly k tomu, že význam Kuby naprosto překonal její postavení a geografickou velikost. Tato malá karibská země dokázala na západní polokouli, tradiční americkou sféru vlivu, přitáhnout sovětský blok.

Můj výzkum vychází především z dvouseměstrálního pobytu ve Spojených státech amerických v rámci Fulbright-Masarykova stipendia. Opírá se o multiarchivní studium pramenů z několika zemí. Základ práce tvoří analýza archivních dokumentů americké provenience, kterou jsem se rozhodl doplnit o výzkum některých dalších pramenů – zejména československých a britských. Vedla mne k tomu především snaha analyzovat otázky týkající se angažmá sovětského bloku v počátcích kubánské

¹ Thúkydides, *Dějiny peloponéské války*, Praha: Odeon, 1977, s. 349.

revoluce. A bylo to právě toto srovnávací studium, jež mě přivedlo k ústřední tezi mé práce.

2. Spřátelené diktatury a představy impéria

Při analyzování jednotlivých událostí se snažím brát v potaz také vliv ideologií, kultury a dalších faktorů na politická rozhodnutí (jež mohou převládnout nad pragmatickou kalkulací poměru sil). První kapitola se zabývá dopadem studené války na poválečný vývoj v Latinské Americe. Ukazuje, že zatímco Spojené státy ještě na sklonku druhé světové války podporovaly lokální zápasy za demokratizaci, konflikt se SSSR je často vedl k podpoře spřátelených latinskoamerických diktatur a intervencí do vnitřních záležitostí cizích států. Tato politika našla své zdůvodnění zejména v hrozbě šíření komunismu, což v Latinské Americe v této době – vzhledem k daným podmínkám, omezeným možnostem i nastolenému politickému směru v SSSR – nebylo reálné. Studená válka vytvořila také výrazný předěl mezi první a druhou vládou Fulgencia Batisty na Kubě. Zatímco Batista do první poloviny čtyřicátých let vystupoval také jako politický a sociální reformátor, jenž prosadil řadu důležitých zákonů, jeho druhá vláda po převratu v roce 1952 se od předchozího období výrazně lišila.

3. Revoluce v „perle Antil“?

V této kapitole shrnuji předpoklady a příčiny povstání proti Batistovi, jež přerostlo v politickou a sociální revoluci. Tehdejší údaje ukazují, že Kuba celosvětově patřila mezi středně vyspělé země a v Latinské Americe dokonce mezi ty nejrozvinutější. Přesto se potýkala se strukturálními problémy, sociálními nerovnostmi a nefunkčními politickými institucemi, které po Batistově převratu nebyly schopny hrát roli

korektivu. Investice do kubánského hospodářství znehodnocovala velká míra korupce a řada dalších nedostatků. Důležitými jevy byly také neúměrně vysoké ceny za zboží, které se převážně dováželo z USA, stejně jako rostoucí nezaměstnanost (zejména mladých lidí). Tyto problémy zůstaly nevyřešené a s nástupem Batisty se k nim ještě přidala zvýšená míra represí, omezování ústavních záruk atd. Výsledkem bylo selhání administrativního aparátu a rostoucí nejistoty pro značnou část kubánského obyvatelstva.

4. Jak zachránit horlivého spojence

Tato kapitola analyzuje politiku Spojených států ke Kubě v období partyzánské války. Ukazuje, že američtí činitelé silně podcenili schopnosti kubánských povstalců, nedokázali vyhodnotit situaci, v níž se Kuba nacházela, a příliš dlouho a nekriticky podporovali Batistovu vládu. Neslavnou roli v tomto ohledu sehráli zejména američtí velvyslanci, kteří Batistovi pomáhali a často jeho činy omlouvali. Kapitola se rovněž zabývá různorodostí samotného povstaleckého hnutí, v němž nepůsobil jen Fidel Castro, ale kde se angažovala celá řada dalších významných osobností; dále příčinami odklonu USA od Batisty a názory vnímavější části americké veřejnosti ohledně dění na Kubě.

5. Tažení proti Castrovi začíná

Tato část práce podrobně analyzuje vývoj americké zahraniční politiky vůči Kubě zejména v roce 1959, tedy v době nástupu Fidela Castra k moci. Zabývá se tím, co americké administrativě na Castrovi vadilo, které kroky pro ni představovaly nepřekonatelnou překážku a v jakém momentu se rozhodla svůj vyčkávací postoj změnit v cílenou snahu Castra sesadit. Americkou politiku zároveň klade do kontrastu

s přístupem britských diplomatů, kteří v této době hodnotili události na Kubě o něco pragmatičtěji. Kapitola se snaží zachytit dynamiku mezi vnějším nátlakem a vnitřním vývojem na ostrově.

6. ČSSR, Kuba a revoluční diplomacie

V této kapitole dělám malou odbočku od americké politiky. Častá otázka týkající se Kubu zní, zda ji „dotlačilo“ do náruče Sovětů pouze nepřátelství americké vlády. Při hledání odpovědi, zda Kuba byla jen pasivním objektem v rukou velmocí, anebo jestli jednala nezávisle, jsem analyzoval také československé prameny, stejně jako literaturu k sovětsko-kubánským vztahům. Výsledky ukazují, že Kubánci vystupovali při sblížení s východním blokem poměrně aktivně. Odhalují však i realističtější jednání samotného Fidela Castra, jenž – na rozdíl od řady svých souputníků jako byli Raúl nebo Che Guevara – postupoval při jednání se zástupci socialistického bloku zdrženlivěji. Jako rozhodující faktor při sblížení s Kubou se nakonec ukázala kombinace rostoucího amerického nátlaku a okouzlení vrcholných sovětských politiků Kubou. Revoluce na americkém „zadním dvorku“ zaujala především sovětského vůdce Nikitu S. Chruščova a také jeho zástupce, Anastase Mikojana, jenž v ní viděl „návrat do mladých let“. Byla to právě kubánská revoluce, jež údajně dokazovala, že socialismus triumfuje a západní mocnosti slábnou. Kuba tedy k sobě Moskvu do značné míry přitáhla, a začala tak ovlivňovat globální poměr sil mezi USA a SSSR.

7. Invaze v Zátocě svini

Sedmá kapitola se již zabývá nástupem prezidenta Johna F. Kennedyho do Bílého domu, kdy vztahy Kubu a USA prudce ochladly. Spojené státy se rozhodly vycvičit a

vyzbrojit jednotku kubánských exulantů, která se měla na ostrově vylodit a svrhnout Castra. Tato část práce analyzuje příčiny samotné invaze, jež byla – ze zpětného pohledu – předem odsouzena k neúspěchu. Přestože ale skončila naprostým fiaskem, Kennedy zanedlouho schválil rozsáhlý program zaměřený na sabotáže, útoky a hospodářskou destabilizaci Kuby – Operaci mangusta. Právě tato kampaň – kromě pokusů o atentát na Castra – je nezbytná k pochopení dalších událostí, jež vyvrcholily karibskou krizí.

8. Svět na prahu války

Navazující kapitola se zabývá průběhem Mangusty a analyzuje její vliv na rozhodnutí Moskvy umístit na Kubu jaderné rakety. Třebaže Spojené státy na ostrov přímou invazi nepodnikly, každodenní sabotáže a další akce přispívaly k nejistotě a obavám ze „ztráty Kuby“. Z celé řady příčin, které přiměly sovětského vůdce, Nikitu Chruščova, instalovat na západní polokouli jaderné zbraně, vychází jako prvotní impuls právě obrana Kuby před napadením. Tento motiv je ovšem nutné zasadit do ideologického rámce, podle něhož Kuba nebyla chápána pouze jako spřátelená země, ale jako důkaz, že socialismus vítězí v celosvětovém měřítku. Jak ukazují nově vydané práce na toto téma, ostatní důvody pro rozmístění stěel z toho teprve vyplynuly.

9. Karibská krize

Problematika karibské krize se stala předmětem velkého počtu studií, jež se zabývají tímto tématem, či je kladou do širšího kontextu mezinárodních vztahů. Tato pasáž se – kromě vylíčení událostí, k nimž došlo v říjnu 1962 – zaměřuje na dva momenty. Nejprve na základě záznamů jednání nejužšího okruhu Kennedyho spolupracovníků

(Výkonného výboru Rady národní bezpečnosti, tzv. ECommu) analyzuje tehdejší vyhodnocování rizik a poukazuje na řadu paradoxů či paralel k sovětskému chování. Zároveň s pomocí novějších studií (jež vychází z dobových audionahrávek) poukazuje na dosud málo známé postoje některých členů této komise (zejména Roberta Kennedyho). A také ukazuje roli náhody, která v krizi sehrála obrovskou roli. Kennedy ani Chruščov totiž o mnoha hrozbách nevěděli a řadu z nich hrubě podcenili.

10. Tajné rozhovory s Castrem

Desátá kapitola se již zabývá obdobím po karibské krizi. Nejprve analyzuje dočasné zhoršení vztahů mezi Havanou a Moskvou, jež vytvořilo příležitost pro zlepšení vztahů Kuby a USA. Ukazuje, že americká politika vůči Kubě měla v této době dvojí podobu. Na jedné straně opět zahájila další sabotáže a záškodnické akce; na druhé straně pomocí nesmělých pokusů sondovala možnosti smíření obou zemí. V tomto smyslu překvapí i některá smířlivá prohlášení samotného Fidela Castra určená vrcholným americkým činitelům. Kapitola analyzuje, zda existovaly šance na zlepšení vztahů s Kubou – navzdory řadě obtížných a na první pohled nepřekonatelných překážek.

11. Globální revoluce

V závěrečné kapitole se snažím ukázat, že kubánská revoluce měla také velkou symbolickou přitažlivost ve světě. Tento jev se snažím tentokrát ilustrovat na příkladech vybraných intelektuálů v západním a východním bloku. Mnozí totiž v Kubě spatřili obraz socialismu, jenž bude demokratičtější a vybojuje si pro sebe nezávislou cestu na USA i SSSR. Není bez zajímavosti, že řada takto smýšlejících

lidí zanedlouho aktivně podporovala nebo prosazovala reformy socialismu v Československu. Tyto postoje každopádně svědčí o tom, že revoluce na Kubě měla globální přesah i v symbolické rovině, což ve zkoumaném období jen potvrzuje její výjimečnou roli.

Prameny a literatura

Archivní prameny:

The National Archives of the United States at College Park, Maryland (NARA)

Department of State Records, Record Group 59.

John Fitzgerald Kennedy Presidential Library (JFKL)

National Security Files.

President's Office Files.

Dean Rusk Oral History Interview.

Robert Kennedy Oral History Interview.

National Security Archive (NSA)

Cuban Missile Crisis Collection.

U.S.-Cuba Diplomacy Collection.

Cuban Missile Crisis Revisited. An International Collection of Documents, From the Bay of Pigs to the Brink of Nuclear War.

Národní archiv České republiky (NA)

f. Komunistická strana Československa, Ústřední výbor. Politické byro ÚV KSČ 1954-1962.

f. Komunistická strana Československa, Ústřední výbor. Sekretariát ÚV KSČ 1954-1962.

f. Komunistická strana Československa, Ústřední výbor. Kancelář 1. tajemníka ÚV KSČ Antonína Novotného – II. část.

Archiv ministerstva zahraničních věcí (AMZV)

f. Teritoriální odbor – tajné: Kuba 1955-1959, Kuba 1960-1964

f. Porady kolegia, 1959-1969

Archiv bezpečnostních složek (ABS)

1. správa SNB, objektové svazky:

Kuba, jižní Amerika (r. č. 11226).

Svazky operativní korespondence 80589, 80629, 80692.

University of North Carolina, Chapel Hill (UNC)

British Foreign Office Files, Series 371, Cuba (1959-1962).

University of Miami (UM)

Cuban Heritage Collection.

Florida International University (FIU)

Cuban Archives.

Yale University

Cuban Revolution Collection 1955-1970.

Publikované prameny:

Foreign Relations of the United States, 1958-1960, Vol. VI, Cuba, Washington 1991.

Foreign Relations of the United States, 1961-1963, Vol. V, Soviet Union, Washington 1998.

Foreign Relations of the United States, 1961-1963, Vol. X, Cuba, Washington 1997.

Foreign Relations of the United States, 1961-1963, Vol. XI, Cuban Missile Crisis and Aftermath, Washington 1997.

Foreign Relations of the United States, 1961-1963, Vol. XII, American Republics, Washington 1996.

Foreign Relations of the United States 1961-1963, Vol. X-XII, Microfiche Supplement, Washington 1997.

Foreign Relations of the United States, 1964-1968, Vol. XXXII, Dominican Republic,

Cuba, Haiti, Guyana, Washington 2005.

Public Papers of the Presidents. John Fitzgerald Kennedy, 1961-1963, Washington 1964.

May, E. R., Zelikow, P. D., *The Kennedy Tapes. Inside the White House During the Cuban Missile Crisis*, Cambridge 1997.

Interim Report. Alleged Assassination Plots Involving Foreign Leaders, W.W. Norton: New York, 1976.

Tisk:

Time

The New York Times

The New Yorker

The Palm Beach Post

Bohemia

Revolución

Literatura:

Abel, E., *The Missile Crisis*, Philadelphia 1966.

Acosta, T. D., *En el umbral de la guerra nuclear*, Havana 2002.

Allison, G. T., *Essence of Decision: Explaining the Cuban Missile Crisis*, Boston 1971.

Alperowitz, G., *Atomic Diplomacy: Hiroshima and Potsdam*, New York 1965.

Álvarez, J., *Frank País: Architect of Cuba's Betrayed Revolution*, Boca Raton 2009.

Andrew, Ch., Mitrochin, V. N., *The World Was Going Our Way: The KGB and the Battle for the Third World*, (vol. 2), New York, 2005.

Anderson, J. L., *Che Guevara. A Revolutionary Life*, New York 2010.

Arenas, R., *Než se setmí*, Praha 1994.

Argote-Freyre, F., *Fulgencio Batista. From Revolutionary to Strongman*, Rutgers, 2006.

Azicri, M., *Cuba. Politics, Economics and Society*, London 1988.

Baker, J. H., *The Stevensons: A Biography of An American Family*. New York 1996.

Baraka, A., *The Autobiography of Leroi Jones/ Amiri Baraka*, New York 1984.

Barša, P., *Hodina impéria; zdroje současné zahraniční politiky USA*, Brno 2003.

- Beale, H. K., *Theodore Roosevelt and the Rise of America to World Power*, New York 1965.
- Bender, L., *Cuba vs. United States: The Politics of Hostility*, San Juan 1981.
- Benjamin, J. R., *The United States and the Origins of the Cuban Revolution*, Princeton 1990.
- Berle, A., *Navigating the Rapids, 1918-1971, from the Papers of Adolf Berle*, New York 1973.
- Beschloss, M., *The Crisis Years: Kennedy and Khrushchev, 1961-1963*, New York 1992.
- Bethell, L., Roxborough, I. (eds.), *Latin America Between the Second World War and the Cold War, 1944-1948*, Cambridge, 1997.
- Bissell, R. M., Lewis, J. E., Pudlo, F. T., *Reflections of a Cold Warrior: From Yalta to the Bay of Pigs*, New Haven 1996.
- Blasier, C., *The Hovering Giant. U. S. Responses to Revolutionary Change in Latin America 1910-1985*, Pittsburgh 1985.
- Blight, J., *Cuba on the Brink: Castro, the Missile Crisis and the Soviet Collapse*, Lanham 2002.
- Blight, J. G., Brenner, P., *Sad and Luminous Days. Cuba's Struggle with the Superpowers after the Missile Crisis*, Lanham 2007.
- Bohning, D., *Castro Obsession. U.S. Covert Operations against Cuba*, Washington 2006.
- Bonachea, R. E., Valdés, N. P. (eds.), *Cuba in Revolution*, New York 1972.
- Bonachea, R. E., Valdés, N. P., *Revolutionary struggle, 1947-1958*, Cambridge 1972.
- Bonachea, R., Valdés, N. P. (eds.), *Che: Selected Works of Ernesto Guevara*, Cambridge 1969.
- Bonsal, P., *Cuba, Castro and the United States*, Pittsburgh, 1971.
- Bortlová, H., *Československo a Kuba 1959-1962*, Praha 2011.
- Brands, H., *Latin America's Cold War*, London 2010.
- Brendon, P., *Ike: The Life and Times of Dwight D. Eisenhower*, London 1987.
- Brinkley, D., Griffiths R. T. (eds.), *John F. Kennedy and Europe*, Louisiana 1999.
- Brown, A., *Soviet Politics and Political Science*, London 1974.
- Bruggioni, D. A., *Eyeball to Eyeball: The Inside Story of the Cuban Missile Crisis*, New York 1992.
- Buck-Morss, S., *Dreamworld and Catastrophe. The Passing of Mass Utopia in East*

- and West*, Boston 2002.
- Budín, S., *Jak to vlastně bylo*, Praha 2007.
- Burner D., West, T., *The Torch is passed. The Kennedy Brothers and American Liberalism*, New York 1984.
- Cabrera Infante, G., *Infante's Inferno*, New York, 1984.
- Campbell, D., *Writing Security*, Minnesota 1998.
- Carbonell, N., *And the Russians stayed: The Sovietization of Cuba. A Personal portrait*, New York 1989.
- Castañeda, J., *Compañero. Život a smrt Che Guevary*, Praha 2002.
- Castillo Winter, S., „La América Latina según Fulgencio Batista. Una lectura de su obra Sombras de América“. In: Opatrný, J., *Pensamiento Caribeño: siglos XIX y XX*, Praha 2007.
- Císař, Č., *Člověk a politik. Kniha vzpomínek a úvah*, Praha 1998.
- Cohen, S., *Bukharin and the Bolshevik Revolution: A Political Biography, 1888-1938*, Oxford 1980.
- Cox, R., „The Emperor has no Clothes, Again. U.S. Intervention in Cuba and the Bias in IR Scholarship“, in *International Studies Perspectives*, Vol. 3, no. 4/2002.
- Čivrný, L., *Ostrov mladé svobody*, Praha 1961.
- Chase, M., „The Trials. Violence and Justice in the Aftermath of the Cuban Revolution“, in Grandin, G., Gilbert M. J., *A Century of Revolution. Insurgent and Counterinsurgent Violence during Latin America's Long Cold War*, London, 2010.
- Chasteen, J. Ch., *Born in Blood in Fire. A Concise History of Latin America*, Chapel Hill 2011.
- Crasweller, R. D., *Trujillo. The Life and Times of a Caribbean Dictator*, New York 1966.
- Chomsky, A., *A History of the Cuban Revolution*, Oxford, 2011.
- Chomsky, N., *Deterring Democracy*, New York 1992.
- Dale Scott, P., *Deep Politics and the Death of JFK*, Berkley 1996.
- Dallek, R., *Kennedy. Nedokončený život 1917-1963*, Praha 2005.
- De Groot, G. J., *Dark Side of the Moon: The Magnificent Madness of the American Lunar Quest*, New York 2006.
- De Palma, A., *The Man Who Invented Fidel. Castro, Cuba, and Herbert L. Matthews of the New York Times*, New York 2006.
- Detzer, D., *On the Brink. Cuban Missile Crisis 1962*, London 1980.

- Diedrich, B., *1959. The Year that Inflamed the Caribbean*, Princeton 2009.
- Díaz, J. A., *Cuban Economic Research Project. A Study on Cuba*, Coral Gables, 1965.
- Dinerstein, H. S., *The Making of a Missile Crisis: October 1962*, London 1976.
- Diviš, I., *Deník molekuly*, Praha 1962.
- Dobbs, M., *One Minute to Midnight. Kennedy, Krushchev and Castro on the Brink of Nuclear War*, New York 2008
- Domínguez, J., *Cuba: Order and Revolution*, Cambridge 1978.
- Domínguez, J., *To Make a World Safe for Revolution. Cuba's Foreign Policy*, Cambridge 1989.
- Dozer, D. M., *The Monroe Doctrine*, New York 1965.
- Drulák, P., *Teorie mezinárodních vztahů*, Praha 2003.
- Dulles, A., *The Craft of Intelligence*, New York, 1962.
- Durman, K., *Popely ještě žhavé, I. Světová válka a nukleární mír 1938-1964*, Praha 2004.
- Dvořáková, V., Kunc, J., *O přechodech k demokracii*, Praha 1994.
- Eisenhower, D. D., *The White House Years: Waging Peace, 1956-1961*, New York, 1965.
- Eubank, K., *The Missile Crisis in Cuba*, Malabar, Florida 2000.
- Farber, S., *Cuba. Since the Revolution of 1959. A Critical Assessment*, Chicago, 2011.
- Farber, S., *The Origins of Cuban Revolution Reconsidered*, Chapel Hill, 2006.
- Fiala, J., „Oficiální diskurz USA o revoluční Kubě,“ in *Mezinárodní vztahy* 2/2011.
- Fiala, J., „La prensa de los fines de los años cincuenta. El testimonio de los cambios en Cuba,“ in Opatrný, J. (ed.), *El Caribe hispano de los siglos XIX y XX. Viajeros y testimonios*, Praha 2010.
- Field, D. (ed.), *American Cold War Culture*, Edinburgh 2005.
- Fitzpatrick, S., *The Russian Revolution*, Oxford 2008.
- Falk P. S., *Cuban Foreign Policy. Caribbean Tempest*, Toronto 1988.
- Franqui, C., *Cuba, la revolución: ¿mito o realidad? Memorias de un fantasma socialista*, Barcelona 2006
- Fraser. T. G., Murray, D., *America and the World since 1945*, New York 2002.
- Freedman, L., *Kennedy's Wars. Berlin, Cuba, Laos and Vietnam*, Oxford 2001.
- Fuentes, Norberto: *La autobiografía de Fidel Castro II. El poder absoluto e insuficiente*, Barcelona 2007.
- Fulbright, J. W., *Pýcha moci*, Praha 1969.

- Fursenko, A., Naftali, T., *One Hell of a Gamble: Khrushchev, Castro, Kennedy and the Cuban Missile Crisis 1958-1964*, New York 1997.
- Fursenko, A., Naftali, T., *Khrushchev's Cold War. The Inside Story of an American Adversary*, New York, 2006.
- Gaddis, J. L., *We Know Now*, Oxford 1998.
- García, J. L. (eds.), *Revolución Cubana. 45 grandes momentos*, Havana 2005.
- Garthoff, R., *Reflections on the Cuban Missile Crisis*, Washington, DC 1989.
- Gellman, I. F., *Roosevelt and Batista: Good Neighbor Diplomacy in Cuba 1933-1945*, Albuquerque, New Mexico 1973.
- Gleijeses, P., *Conflicting Missions: Havana, Washington, and Africa 1959-1976*, Chapel Hill, 2002.
- Gleijeses, P., *Shattered Hope. The Guatemalan Revolution and the United States, 1944-1954*, Princeton 1992.
- Gott, R., *Kuba. Nové dějiny*, Praha 2005.
- Gott, R., *Guerilla Movements in Latin America*, New York 2008.
- Grandin, G., *The Last Colonial Massacre. Latin America in the Cold War*, Chicago, 2011.
- Graubard, S., *Prezidenti. Proměna instituce amerického prezidenta od Theodora Roosevelta k Georgi W. Bushovi*, Praha 2007.
- Gromyko, A., *Memoirs*, London 1989.
- Guzzini, S., *Realismus v mezinárodních vztazích a mezinárodní politické ekonomii*, Praha 2005.
- Halberstham, D., *Černobílé desetiletí*, Praha 2002.
- Hamilton, N., *John F. Kennedy. Reckless Youth*, New York 1992.
- Harper, P., Krieg, J. P. (eds.), *John F. Kennedy: The promise Revisited*, London 1988.
- Heath, J. F., *Decade of Desillusionment: The Kennedy-Johnson years*, London 1975.
- Hennessy, A., Lambie, G. (eds.), *The Fractured Blockade: West European-Cuban Relations during the Revolution*, Warwick 1993.
- Hersch, S., *The Dark Side of Camelot*, London 1998.
- Heymann, C. D., *RFK: A Candid Biography of Robert F. Kennedy*, London 1998.
- Higgins, T., *The Perfect Failure: Kennedy, Eisenhower and the CIA at the Bay of Pigs*, New York 1987.

- Hinckle, W., Turner, W., *The Fish Is Red: The Story of the Secret War Against Castro*, New York 1981.
- Hitchens, Ch, *Hitch-22. A Memoir*, New York 2010.
- Hobsbawm, E., *Věk extrémů. Krátké 20. století 1914-1991*, Praha 2010.
- Hoffmeister, A., *Mrakodrapy v pralese*, Praha 1964.
- Holden, R., Zolov, E. (eds.), *Latin America and the United States. A Documentary History*, Oxford 2000.
- Hollis, M., Smith, S., *Teorie mezinárodních vztahů. Interpretace a porozumění*, Brno 2000.
- Hopf, T., *Reconstructing the Cold War. The Early Years (1945-1958)*, Oxford 2012
- Horowitz, I. L., Suchlicki, J. (eds.), *Cuban Communism 1959-2003*, London 2003.
- Hrabě, V., *Blues pro bláznivou holku*, Praha 1999.
- Hurwitch, B., *Most of Myself. An Autobiography in the Form of Letters to his Daughters*, Santo Domingo 1990.
- Hunt, M. H., *Ideology and U.S. Foreign Policy*, New Haven 2009.
- Ibarra, J., *Prologue to Revolution, Cuba, 1898-1958*, London 1998.
- Johnson, P., *Dějiny dvacátého století*, Praha 1991.
- Johnson, H., *The Bay of Pigs. The Leaders' Story of Brigade 2506*, New York 1964.
- Jungbauer, R., *Meziamerický systém*, Praha 1977.
- Kaldor, M., *Imaginary War*, Cambridge 1990.
- Kapcia, A., *Cuba. Island of Dreams*, Oxford 2000.
- Kapcia, A., *Cuba in Revolution. A History since the Fifties*, London 2008.
- Keen, B., Wasserman, M., *A Short History of Latin America*, Boston 1984.
- Kennedy, J. F., *The Strategy of Peace*, New York 1960.
- Kennedy, R., F., *Třináct dní. Vzpomínky na kubánskou raketovou krizi*, Praha 1999.
- Khrushchev, N. S., *Remembers*, New York 1971.
- Kissinger, H., *Umění diplomacie. Od Richelieua k pádu Berlínské zdi*, Praha 1999.
- Kinzer, S., Schlessinger, S., *Bitter Fruit. The Story of American Coup in Guatemala*, Cambridge 2005.
- Kolko, G., *Confronting the Third World. United States Foreign Policy 1945-1980*, New York, 1988.
- Kolko, *Anatomy of a War. Vietnam, the United States, and the Modern Historical Experience*, New York 1994.
- Komárek, V., *Kronika zoufalství a naděje II*, Praha 2005.

- Kornbluh, P., *Bay of Pigs Declassified. The Secret CIA Report of the Invasion of Cuba*, New York 1998.
- Kornbluh, P., LeoGrande, W. M., *Back Channel to Cuba. The Hidden History of Negotiations between Washington and Havana*, Chapel Hill 2014.
- LaFeber, W., *America, Russia, and the Cold War, 1945-2006*, New York, 2008.
- Leffler, M. P., „The American Conception of National Security and the Beginnings of the Cold War“. In: *American Historical Review*, Vol. 89/1984.
- Lenin, V. I., *Vybrané spisy I (1894-1904)*, Praha 1975.
- Lévesque, J., *The USSR and the Cuban Revolution. Soviet Ideological and Strategical Perspectives, 1959-1977*, New York 1978.
- Levine, R. M., *Secret Missions to Cuba*, New York 2001.
- Lowenthal, A. (eds.) *Exporting Democracy. The United States and Latin America*, Baltimore 1991.
- Lipman, J. K., *Guantánamo. A Working Class History between Empire and Revolution*, Berkeley, 2009.
- Lechuga, C., *Cuba and the Missile Crisis. The Dramatic Inside Story*, Melbourne: Ocean Press, 1997.
- Linz, J., *Totalitarian and Authoritarian Regimes*, London 2000.
- Luxenberg, A. H., Did Eisenhower push Castro into the arms of the Soviets? In: *Journal of Interamerican Studies and World Affairs*, Vol. XXX/I, Miami 1988.
- Maingot, P. A., *The United States and the Caribbean*, London 1994.
- Martz, J. D. (eds.), *United States Policy in Latin America: A Quarter Century of Crisis and Challenge 1961-1986*, University of Nebraska 1989.
- Matthews, H. L., *Revolution in Cuba*, New York 1975.
- McPherson, A., *Yankee No! Antiamericanism in U.S.-Latin American Relations*, Cambridge 2003.
- Mead, W. R., *Special Providence. American Foreign Policy and How it Changed the World*, New York 2001.
- Medina, P., *Exiled Memoirs. A Cuban Childhood*, Austin, 1990.
- Mesa-Lago, C., *La economía en Cuba socialista*, Madrid, 1983.
- Messick, H., *Lansky*, New York, 1971.
- Mikoyan, S., *The Soviet Cuban Missile Crisis. Castro, Mikoyan, Kennedy, Khrushchev, and the Missiles of November*, Standford 2012.
- Mills, C. W., *Listen, Yankee*, New York: Ballantine Books, 1961.

- Morgenthau, H., J., *In Defence of the National Interest*, New York 1951.
- Morley, M. H., *Imperial State and Revolution. The United States and Cuba 1952-1986*, Cambridge 1987.
- Nálevka, V., *Fidel Castro: Podzim diktátora*, Praha 1997.
- Nálevka, V., *Karibská krize*, Praha 2002.
- Nálevka, V., *Světová politika ve 20. století II*, Praha 2000.
- Nash, P., *The Other Missiles of October. Eisenhower, Kennedy and the Jupiters 1957-1963*, Chapel Hill, 1997.
- Nelson, L., *Cuba: The Measure of a Revolution*, Minneapolis 1972.
- O'Donnell, K. P., Powers, D. F., *Johnny, We Hardly Knew Ye: Memories of John Fitzgerald Kennedy*, Boston 1970.
- Opatrný, J., *Kuba. Stručná historie států*, Praha, 2002.
- Opatrný, J., „Czechoslovak-Latin American Relations, 1945-1989,“ in *Central European Journal of International & Security Studies*, vol. 7, 3/2013.
- Padura, L., F., *El hombre que amaba a los perros*, Mexico City 2009.
- Paterson, T. G., *Contesting Castro. The United States and the Triumph of the Cuban Revolution*, New York 1994.
- Paterson, T. G. (ed.), *Kennedy's Quest for Victory. American foreign policy 1961-1963*, Oxford 1989.
- Paterson, T. G., *Major Problems in American Foreign Relations, Vol. II, Since 1914*, Boston, 2010.
- Pavlov, Y., *Soviet-Cuban Alliance 1959-1991*, Miami 1994.
- Pérez, L. A., *Cuba and the United States. Ties of singular intimacy*, London 1990.
- Pérez, L. A., *Cuba: Between Reform and Revolution*, Oxford 1995.
- Pérez, L. A., *Cuba in the American Imagination. Metaphor and the Imperial Ethos*, Chapel Hill, 2008.
- Pérez, L. A., *On Becoming Cuban. Identity, Nationality and Culture*, New York, 1999.
- Pérez-López, J. F., *The Economics of Cuban Sugar*, Pittsburgh 1991.
- Pérez-Stable, M., *The Cuban Revolution. Origins, Course and Legacy*, Oxford 1999.
- Pérez- Stable, M., *The United States and Cuba. Intimate Enemies*, New York, 2011.
- Phillips, R. H., *Cuba. Island of Paradox*, New York, 1960.
- Pope, R. R., *Soviet views on the Cuban Missile Crisis*, Washington 1982.
- Pope-Atkins, G., *Latin America in the International Political System*, Oxford 1995.

- Quirk, R. E., *Fidel Castro. O jeho cestě k moci, jeho režimu a jeho spojencích a protivnících*, Praha, 1999.
- Rabe, S. G., *Eisenhower & Latin America. The Foreign Policy of Anticommunism*, Chapel Hill 1988.
- Ramonet, I., *Fidel Castro. Životopis pro dva hlasy*, Praha 2007.
- Rasenberger, J., *The Brilliant Disaster. JFK, Castro, and America's Doomed Invasion at the Bay of Pigs*, New York 2011.
- Rey, R., *Geschichte Lateinamerikas vom 20. Jahrhundert bis zur Gegenwart*, München 2005.
- Rhodes, R., *Dark Sun. The Making of the Hydrogen Bomb*, New York: Simon & Schuster, 1996.
- Rodríguez, J. C., *The Bay of Pigs and the CIA*, Melbourne 1999.
- Santos, O. P., *Los Años Cincuenta en una Cuba que algunos añoran, otros no quieren ni recordar y los más desconocen*, Havana 2001.
- Rusk, D., *As I Saw It*, New York, 1990.
- Salinas, D., *Latin American Evangelical Theology in the 1970's: The Golden Decade*, Leiden 2009.
- Salinger, P., *With Kennedy*, New York 1966.
- Sartre, J. P., *Uragán nad cukrem*, Praha 1961.
- Shevchenko, A., *Breaking with Moscow*, New York, 1985.
- Schlesinger, A. M. Jr., *A Thousand days: John F. Kennedy in the White House*, New York 1967.
- Schlosser, E., *Command and Control*, London: Penguin Books, 2013.
- Schoultz, L., *Beneath the United States: A History of U.S. Policy toward Latin America*, Cambridge 1998.
- Schoultz, L., *That Infernal Little Cuban Republic. The United States and the Cuban Revolution*, Chapel Hill 2009.
- Schmitz, D. F., *Thank God, They're on Our Side, The United States and Right Wing Dictatorships 1921-1965*, Chapel Hill 1999.
- Skidmore, T. E., Smith, P. H., *Modern Latin America*, Oxford 2005.
- Skilling, H. G., „Interest Groups and Communist Politics Revisited,“ in *World Politics*, 36/1 (1983).
- Skocpol, T., *States and Social Revolutions. A Comparative Analysis of France*,

- Russia, and China*, Cambridge 1978.
- Stern, S., *The Cuban Missile Crisis in American Memory. Myth versus Reality*, Stanford: Stanford University Press, 2012.
- Smith, S., Baylis, J. (eds.), *The Globalization of World Politics: An Introduction to International Relations*, Oxford 2005.
- Smith, W. S., *The Closest of Enemies: A Personal and Diplomatic Account of U.S.-Cuban Relations since 1957*, New York 1988.
- Smith, G., *The Last Years of the Monroe Doctrine: 1945-1993*, New York, 1994.
- Sorrensen, T., *Kennedy*, New York 1965.
- Smith, R. F., „Castro’s Revolution: Domestic Sources and Consequences“. In: Plank, J. (eds.), *Cuba and the United States. Long Range Perspectives*, Washington, 1967.
- Spenser, D., „The Caribbean Crisis: Catalyst for Soviet Projection in Latin America“, in Joseph, G. M., Spenser, D. (eds.), *In From the Cold. Latin America’s New Encounter with the Cold War*, Durham and London 2008.
- Sterling, M. C., *Historia de Cuba desde Colon hasta Castro*, New York 1963.
- Summers, A., *Nixon. Arogance moci*, Praha 2002.
- Sweig, J., *Inside the Cuban Revolution. Fidel Castro and the Urban Underground*, Cambridge 2004.
- Szulc, T., *Fidel. A Critical Portrait*, New York, 1987.
- Taubman, W., *Chruščov. Člověk a jeho doba*, Praha 2005.
- Thomas, H., *Cuba: the Pursuit of Freedom*, London 1971.
- Thompson, R. S., *The Missiles of October: The Declassified Story of John F. Kennedy and the Cuban Missile Crisis*, New York 1992.
- Tindall, G. B., *Dějiny Spojených států amerických*, Praha 2000, s.189.
- Tomek, P., „Akce MANUEL“, in *Securitas Imperii 9. Sborník k problematice zahraničních vztahů čs. komunistického režimu*, Praha: ÚDV, 2002.
- Triay, V. A., *Bay of Pigs: An Oral History of Brigade 2506*, Florida 2001.
- Troy, G., *Leading from the Center. Why Moderates Make the Best Presidents*, New York 2008.
- Turse, N., *Kill anything that Moves. The Real American War in Vietnam*, New York, 2013.
- Van Gosse, *Where the Boys Are? Cuba, Cold War America, and the Making of a New Left*, London 1993.
- Walton, R. J., *Cold War and Counterrevolution: The Foreign Policy of John F.*

- Kennedy*, Baltimore 1972.
- Welch, R. E., *Response to Revolution. The United States and the Cuban Revolution, 1959-1961*, London, 1985.
- Weiner, T., *Dějiny CIA. V zajetí vlastních iluzí*, Praha, 2010.
- Weldes, J., Laffey M., Gusterson, H., Duvall, R. (eds.), *Cultures of Insecurity. States, Communisties, and the Production of Danger*, Minneapolis 1999.
- Westad, O. A., *The Global Cold War. Third World Interventions and the Making of Our Times*, Cambridge 2007.
- White, M. J., *The Kennedys and Cuba. The Declassified Documentary History*, Chicago, 1999.
- Williams, W. A., *The Tragedy of American Diplomacy*, New York 1959.
- Wyden P., *Bay of Pigs: The Untold Story*, New York 1979.
- Young, C., *Soul Power. Culture, Radicalism, and the Making of a U. S. Third World Left*, Durham and London 2006.
- Zubok, V. M., *A Failed Empire. The Soviet Union in the Cold War from Stalin to Gorbachev*, Chapel Hill, 2009.
- Zanetti, O., „American History: A view from Cuba.“ In: *Journal of American History*, Vol. LXXXIX, 9/1992.
- Zubok, V., Pleshakov, K., *Inside the Kremlin's Cold War*, Harvard University 1996.
- Zubok, V., *Zhivago's Children. The Last Russian Intelligentsia*, Cambridge, MA 2011.
- Žižek, S., *In Defence of Lost Causes*, London 2009.

Internetové zdroje:

- <http://millercenter.org/presidentialrecordings/kennedy>.
- http://www.armscontrol.org/act/2002_11/cubanmissile.
- http://www2.gwu.edu/~nsarchiv/nsa/cuba_mis_cri/020000%20Recollections%20of%20Vadim%20Orlov.pdf.
- <http://microsites.jfklibrary.org/cmc/oct25/doc1.html>.
- <http://microsites.jfklibrary.org/cmc/oct27/doc4.html>.
- <http://www2.gwu.edu/~nsarchiv/IMG/cmc2ltr.pdf>.

<http://www2.gwu.edu/~nsarchiv/NSAEBB/NSAEBB393/docs/1962.11.06%20mikoyan%20cable.pdf>.

<http://www2.gwu.edu/~nsarchiv/NSAEBB/NSAEBB393/docs/Mikoyan%20Castro%20memcon%2011%2022%2062.pdf>.

Rozhovory:

Rozhovor s S. M., Praha, 5. 12. 2014

Rozhovor s A. J. Liehmem, Praha, 20. 10. 2014

Rozhovor s Danielou Spenser-Grollovou, Praha, 12. 2. 2013.

Rozhovor s historikem Nelsonem Duránem, Miami, 14. 2. 2011.

Rozhovor s architektem Nicolásem Quintanou, Miami, 12. 3. 2011.

Rozhovor se Samuelem Farberem, New York, 28. 6. 2012.

Rozhovor s Janou K. Lippman, New Orleans, 26. 2. 2011.

Rozhovor s J. Ibarrou, Havana, 25. 3. 2009.

Rozhovor s Richardem Gottem, Londýn, 11. 9. 2011.